

Oslo kommune
Bydel Grünerløkka

Enhet for mangfold og integrering

ARBEID MOT RASISME OG FORDOMMER I UNGDOMSSKOLEN

FILMER SOM UNDERVISNINGSSRESSURS FOR LÆRERE

Leskurkampanje i OXLO-uka 2015

ARBEID MOT RASISME OG FORDOMMER I UNGDOMSSKOLEN - FILMER SOM UNDERVISNINGSSRESSURS FOR LÆRERE

Enhet for mangfold og integrering kan tilby syv filmer som på ulike måter tar opp rasisme, fordommer og holdninger. Filmene er på 2-3 minutter og er spesielt rettet mot ungdomsskoleelever i Osloskolen. Målet er at de kan brukes som utgangspunkt for debatt. Filmene kan for eksempel brukes i undervisningen i samfunnsfag, historie og KRLE, og som del av skolens arbeid mot mobbing og for et godt og inkluderende skolemiljø. Filmene kan brukes enkeltvis, eller i kombinasjon.

Oversikt over filmene

- Film 1 – Flyktninger og fordommer – «Hvem velger du å se?»
- Film 2 – Flyktninger og rettigheter – «På flukt»
- Film 3 – Språkets makt – «Slengmedlepsi»
- Film 4 – Språkets makt – «Men det er jo bare tull da...» (interaktiv)
- Film 5 – LHBT – «Ikke alt handler om legning»
- Film 6 – Digital mobbing – «Usynlige sår gjør like vondt»
- Film 7 – Skillet mellom Øst og Vest i Oslo – «Oslo – den delte byen»

Seks av filmene ligger tilgjengelig på <http://www.enbyforalle.oslo.no>

Film 4 er en interaktiv film som ligger tilgjengelig på denne lenken: <https://interlude.fm/v/VaZ78M> (passord: BENDIK)

Filmene er laget som eksamensfilmer av tredjeårsstudenter ved Westerdals Oslo ACT høsten 2015, med Enhet for mangfold og integrering som oppdragsgiver.

FORANKRING I LÆREPLANER

Samfunnsfag

I følge læreplanen er formålet med samfunnsfaget å skape forståelse for og oppslutning om grunnleggende menneskerettigheter, demokratiske verdier, likeverd og likestilling. Faget skal gi forståelse for hvordan menneskers holdninger og handlinger preges av kulturen og samfunnet de vokser opp i, og også hvordan de selv kan påvirke samfunnet. «Som reflekterende og handlende individ og fellesskap kan mennesker bidra til å forme seg selv, og både påvirke og bli påvirket av omgivelsene sine. Som moralsk individ er mennesket ansvarlig for sine handlinger, også for handlinger som andre har tatt initiativ til. Gjennom samfunnsfag skal elevene utvikle bevissthet om hvordan de kan påvirke det lokale og globale fellesskapet og sin egen livssituasjon.»

Relevante kompetansemål i samfunnskunnskap

- Forklare begrepene holdninger, fordommer og rasisme og vurdere hvordan holdninger kan bli påvirket, og hvordan den enkelte og samfunnet kan motarbeide fordommer og rasisme
- Gi eksempler på og diskutere kulturelle variasjoner og drøfte muligheter og utfordringer i flerkulturelle samfunn

Relevante kompetansemål i historie

- Drøfte idealer om menneskeverd, diskriminering og utvikling av rasisme i et historisk og nåtidig perspektiv

Kristendom, religion, livssyn og etikk

Læreplanen fremhever at kjennskap til ulike religioner og livssyn, etikk og filosofi er en viktig forutsetning for livstolkning, etisk bevissthet og forståelse på tvers av tros- og livssynsgrenser. Området filosofi og etikk omfatter blant annet holdninger og aktuelle etiske problemstillinger i barns og unges liv, i lokalsamfunnet og i den globale verden.

Relevante kompetansemål

- Drøfte etiske spørsmål knyttet til menneskeverd og menneskerettigheter, likeverd og likestilling, blant annet ved å ta utgangspunkt i kjente forbilder
- Reflektere over etiske spørsmål knyttet til mellommenneskelige relasjoner, familie og venner, samliv, heterofili og homofili, ungdomskultur og kroppskultur

ELEVENES LÆRINGSMILJØ

Alle elever har rett til et godt og inkluderende læringsmiljø. I henhold til Opplæringsloven skal skolen arbeide aktivt og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø hvor den enkelte elev kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Krenkende ord og

handlinger som mobbing, diskriminering, vold eller rasisme skal snarest tas tak i av lærer og skolen.

Filmene kan brukes i skolenes generelle arbeid mot mobbing, for eksempel på klassemøter og i forbindelse med spesifikke aktiviteter/dager som OXLO-uka i uke 38, Dignity Day eller FN-dagen i oktober.

OXLO - OSLO EXTRA LARGE, EN BY FOR ALLE

Filmene er en del av Oslo kommunes arbeid for en åpen og inkluderende by, fri for rasisme og fordommer - symbolisert gjennom begrepet OXLO - Oslo Extra Large, en by for alle.

*Oslo Extra Large – en by for alle

inkludert skolene, og alle oppfordres til å symbolisere sitt mangfolds- og integreringsarbeid gjennom bruk av OXLO-logoen.

OXLO ble lansert av Oslos ordfører i 2001, som et direkte svar på det rasistisk motiverte drapet på 15 år gamle Benjamin Hermansen. OXLO skal være en integrert del av arbeidet i kommunens virksomheter,

Vi oppfordrer skolene til å bruke OXLO som et samlende og felles begrep for sin innsats for å skape en inkluderende skole. Skolen kan med sitt arbeid bidra til å skape en stolthet blant ungdommene over at de bor i en by og går på en skole som er "Extra Large", hvor det er rom for mangfold og alle behandles med respekt.

Verdidokumentet "Oslo - en by for alle" ble vedtatt av bystyret i 2001, og er et av fundamentene i OXLO-arbeidet. Her slås det fast at Oslo skal være en by hvor mangfold ses på som berikende og en ressurs for byen, at alle former for rasisme og diskriminering skal motarbeides og hvor barn og unge skal føle seg trygge og kunne utvikle sin egen identitet.

Verdidokumentet finnes på [ni ulike språk](#).

OXLO-uka arrangeres hvert år i uke 38 for å sette ekstra fokus på OXLO-arbeidet, og skolene oppfordres til aktiviteter og tiltak i denne uka.

Enhet for mangfold og integrering (EMI) er en byomfattende enhet som jobber med mangfolds- og integreringsspørsmål i Oslo kommune. EMI har en særskilt pådriver- og informasjonsrolle når det gjelder å gjøre OXLO kjent blant kommunens ansatte og byens befolkning.

Film 1 og 2 – Om flyktnings situasjonen

Det er over 65 millioner mennesker på flukt i verden i dag¹. Så mange har ikke vært på flukt siden 2. verdenskrig. Halvparten av de som er på flukt er barn. I senere tid er det krisen i Syria som har drevet flest på flukt.

Brorparten av verdens flyktninger er ikke på vei mot Europa; en stor andel har flyktet til naboland og over 40 millioner av de som er på flukt er internt fordrevne, det vil si på flukt i eget land.

I 2015 var det 1,3 millioner som søkte asyl i EU, Sveits og Norge – ca. 31 000 av disse søkte asyl i Norge.

Mer informasjon om flyktnings situasjonen:

- [FN-sambandet](#)
- [Flyktningshjelpen](#)
- [UDI](#)

Begge filmene ønsker å legge grunnlag for diskusjon rundt hvordan en slik global krise påvirker våre holdninger her i Oslo/Norge. Filmene handler om fordommer som flyktninger og asylsøkere kan bli møtt med, som kan bidra til å bygge opp en stereotypisering av disse som gruppe. Målet er å skape større bevissthet rundt hvordan flyktninger og asylsøkere kan bli portrettert, og skape en diskusjon rundt myter om hvem som flykter.

Filmene egner seg blant annet til bruk i samfunnsfag, og for å sette i gang en diskusjon om dagens flyktnings situasjon, hvordan flyktninger blir møtt i Norge i dag, samt generelt om fordommer.

Hva er en flyktning?

En flyktning er i følge FNs flyktningkonvensjon en person som har flyktet fra sitt hjemland og med rette frykter for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en bestemt sosial gruppe. Personen som flykter må ha krysset en internasjonal landegrense for å regnes som flyktning.

I Norges utlendingslov gis det flyktningstatus til de som defineres som flyktninger i Flyktningkonvensjonen, og de som står i fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff hvis de reiser tilbake.

Hva er en asylsøker?

En asylsøker er en person som kommer til et land på egen hånd, og som søker om asyl ved ankomst eller kort tid etter. Personen kalles "asylsøker" fram til søknaden hans/hennes er behandlet.

Alle mennesker har rett til å søke om asyl i et annet land.

Kilde: FN-sambandet

¹ Ca 19 millioner som er på flukt på grunn av naturkatastrofer er ikke medberegnet

Film 1

Flyktninger og fordommer - «Hvem velger du å se?»

Handling i filmen

Filmen er laget i «dokumentar»-form der man møter flyktingen Assad som viser frem de godene som den norske stat har gitt ham siden han kom til Norge, og forteller om sine fritidsaktiviteter og sine venner og familie. Det mer enn antydes at Assad er involvert i terrorvirksomhet. I sluttscenen kommer det frem at alt har vært journalistens tanker om hvem Assad er, og man ser i virkeligheten en far som nettopp har kommet fram til en strand i trygghet.

Viktig for læreren å tenke gjennom

Denne filmen har et humoristisk utgangspunkt, men blir etter hvert såpass «drøy» at latteren setter seg fast i halsen. Den spiller på de mest ekstreme fordommene enkelte har om muslimske flyktninger. Filmen viser også bønn/deler av den muslimske trosbekjennelse. Det er viktig å vurdere elevgruppen og hvordan det er sannsynlig at de vil reagere på filmen. Enkelte muslimske elever kan føle seg støtt og tenke at filmen latterliggjør muslimer. For enkelte elever kan kanskje hoveddelen av filmen, som spiller på fordommer, overskygge sluttpoenget, slik at filmen oppleves som om den bekrefter fordommer, fremfor å motarbeide dem. Som lærer er det viktig å på forhånd tenke grundig gjennom mulige reaksjoner og hvordan disse kan håndteres og bidra til å skape konstruktiv diskusjon.

Opplegg i klassen

Før elevene får se filmen, kan de for eksempel få i oppgave å lage et enkelt assosiasjonskart: *Når dere hører ordet flyktning, hva tenker dere da / hvilke assosiasjoner får dere?* Dette kan gjøres av hver enkelt elev, i grupper eller lærer gjør det på tavle/SMART Board med innspill fra elevene. Assosiasjonene kan «tas frem» i løpet av diskusjonen etter å ha sett filmen.

Forslag til spørsmål læreren kan stille elevene:

- Hvilke fordommer uttrykkes i filmen / hva assosierer journalisten med flyktninger?
 - o Her kan læreren for eksempel tegne opp et assosiasjonskart tilsvarende det elevene gjorde før filmen.
- Hva er fordommer? Hvordan skapes fordommer (hva er det som påvirker våre holdninger og bidrar til fordommer)?
 - o Bruk filmen til å konkretisere. Hvorfor er det å assosiere en flyktning med terrorisme en fordom? Hvorfor tror dere noen har negative og til og med ekstreme holdninger til flyktninger, mens andre har positive?
- Tror dere slike fordommer mot flyktninger kun påvirker de som faktisk kommer til Norge som flyktninger/asylsøkere?
 - o Dette kan brukes til å også ta opp tema som islamofobi eller muslimhat.
- Sett deg inn i situasjonen til:
 - o Journalisten; hva tror dere får ham til å tenke slik han gjør?
 - o Flyktningen; hvordan ville du ha reagert på å bli møtt med de fordommene som journalisten hadde?
 - o Kameramannen; hvordan ville du ha reagert om du ble vitne til noen andres fordommer? Hvordan synes du at kameramannen burde ha reagert?

Film 2

Flyktningsituasjonen og holdninger

Handling i filmen

Filmen er laget som en nyhetsreportasje der vi møter to gutter som har måttet flykte fra sin skole etter flere år med fysisk og psykisk mobbing. Vi følger guttene når de søker opphold på en annen skole. Rektoren er skeptisk til at det skal komme nye ukjente elever til skolen hans, som muligens kan være mobbere og ikke mobbeofre som de påstår at de er. Når guttene ankommer den nye skolen blir de møtt av tilrop og buing, og blir plassert i et hjørne i gymsalen uten å få vite når de får komme i gang med den vanlige skolehverdagen.

Viktig for læreren å tenke gjennom

Filmen er laget på en humoristisk måte med mye symbolikk i hver scene. Dette krever at elevene må tolke og prøve å trekke paralleller til den virkelige flyktningsituasjonen. Det er viktig som lærer å tenke gjennom om elevgruppen er moden nok til å kunne trekke disse parallellene.

Opplegg i klassen

I tillegg til at filmen kan brukes som utgangspunkt for en diskusjon om dagens flyktningsituasjon, hvordan flyktninger blir møtt i Norge og flyktningers rettigheter, kan den også egne seg til diskusjon rundt følgende kompetansemål: *Gjøre rede for hvordan ulike politiske partier fremmer ulike verdier og interesser, knytte dette til aktuelle samfunnsspørsmål og argumentere for eget syn.*

Forslag til oppgaver og spørsmål:

Før filmen: Snakk kort om hva det betyr å trekke paralleller mellom situasjoner – som et verktøy for å gjøre en fremmed situasjon mer gjenkjennelig og lettere å forstå.

Oppgave: Se sammen på filmen en gang til. Stopp opp underveis og diskuter hva de ulike scenene i filmen egentlig prøver å si.

Tips:

- o Åpen åker i begynnelsen av filmen: Kan symbolisere at Norge har store frie områder, ingen plassmangel. Kan også symbolisere fred – i kontrast til klippene fra krig.
- o Korte klipp fra krigssituasjon for lettere å skape paralleller i resten av filmen.
- o Reporter/mediedekning: Hvordan mediene har stor påvirkning på holdningene mange har til flyktninger.
- o Den store skolebygningen: Kan symbolisere både at Norge har stor plass og ressurser, og Norge (eller Europa) som en stor «uinntakelig» borg.
- o Elever som roper «mobbere» og «ha dere vekk» når de to guttene kommer inn i skolegården: De negative holdninger flyktninger møtes med fra mange.
- o Intervju med rektor: Viser hvordan få mennesker har kontroll/myndighet og representerer hele landet.
- o Rektor i trappen foran portretter: Meninger går ofte i arv og dagens ungdom har mye fra sine foreldre.
- o Det at guttene gjentatte ganger refereres til som «mobbere» (journalisten som forsnakker seg i begynnelsen, rektor, elevene som roper): Sår tvil om at flyktningene er reelle flyktninger, kanskje er de selv terrorister.

Forslag til spørsmål (kombineres eventuelt med å se filmen på nytt og stoppe opp for å tolke og diskutere):

- Filmen handler om to norske gutter som rømmer fra skolen etter å ha blitt mobbet, men i begynnelsen av filmen ser vi plutselig mange krigsscener fra andre land. Hvorfor tror dere disse scenene er med i filmen?
- Journalisten spør guttene om de er blitt mobbet fordi de er annerledes. Hva tenker dere om å legge skylden for mobbing på mobbeofrene? Hvordan kan dette relateres til flyktninger som kommer til Europa og Norge?
- Journalisten forsnakker seg, og spør hvor mange flere *mobbere* som vil komme. Rektor sier at guttene som kommer kanskje er

mobbere selv, og ikke mobbeofre, og elevene ved Vestskogen skole roper også «mobbere» til guttene. Hvordan tror dere guttene opplever å bli kalt mobbere, når det er mobbere de selv flykter fra? Hvordan kan dette relateres til flyktninger som kommer til Europa og Norge?

- Rektor på Vestskogen skole fremhever at de har jobbet for å få til et godt skolemiljø, og at det viktigste er å ta vare på egne elever. Han antyder at elevene som har flyktet fra den andre skolen vil ha negative konsekvenser på skolemiljøet og kanskje ikke klarer å forholde seg til skolens retningslinjer. Han sier at det er best å hjelpe elevene «der de er». Hva tenker dere om dette? Hvordan kan dette relateres til flyktninger som kommer til Norge?
- Guttene blir plassert i et hjørne i en mørk gymsal, og får beskjed om å sitte der og vente. De får ikke lov til å delta i skolens klasser. Hvordan tror dere guttene opplever at når de endelig har kommet i trygghet til den nye skolen, så blir de holdt utenfor og får ikke delta i skolehverdagen på lik linje med de andre elevene? Hvordan kan dette relateres til flyktninger som kommer til Norge?
- Med utgangspunkt i det dere så i filmen, hva/hvem tenker dere påvirker hvilke holdninger vi har til for eksempel flyktninger?
 - o Media
 - o «Forfedre»/foreldre (her representert ved portretter på veggen)
 - o Myndighetene/politikere (her representert ved rektor)
 - o Venner og medelever
- Hva synes dere hadde vært den beste måten for rektor å ta i mot de to guttene på? Hva synes dere hadde vært den beste måten for elevene å ta i mot de to guttene på? Er dette overførbart til måten vi kan ta i mot flyktninger på?

Film 3

Språkets makt - «Slengmedlepsi»

Denne filmen handler om bruk av skjellsord blant ungdom. Bruk av enkelte skjellsord rammer ikke bare enkeltindivider, men bidrar til å spre negative holdninger og til å nedsnakke grupper av mennesker. Målet med filmen er å skape større bevissthet rundt hvilken effekt/hvilke potensielle konsekvenser som ligger i bruk av ord som ofte brukes som skjellsord, som for eksempel homo, mongo, jøde, hore, neger etc, og at ungdom skal ta mer ansvar for eget språkbruk.

Denne type mobbing kalles gjerne identitetsbasert mobbing eller gruppebaserte fordommer (se for eksempel [Utdanningsdirektoratet](#)). Dette vil si at *innholdet* i mobbingen er sentralt og er knyttet til lovfestede diskrimineringsgrunnlag (kjønn, etnisitet, religion, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder)

Språkforsker Anne Birgitta Nilsen, forfatter av boken «Hatprat», fremhever at *både lærere og elever trenger mer kunnskap om den hverdagslige hatpratens skadevirkninger* (anbefalt lesing: <http://vitenogpraksis.no/Skole-og-utdanning/Skolegaardens-hatprat>)

Handlingen i filmen

Filmen tar opp tematikken på en humoristisk måte og tar utgangspunkt i en fiktiv diagnose – *slengmedlepsi*, som defineres som en tilstand hvor den som er rammet er ute av stand til å forstå de sosiale og

emosjonelle konsekvensene av egen språkbruk. Vi følger *slengmedleptikeren* Markus i behandling og i ulike hverdagssituasjoner.

Viktig for læreren å tenke gjennom

I filmen tar hovedkarakteren i bruk flere skjellsord, i scener som sannsynligvis vil vekke latter blant elevene. Faren er at noen elever kun ser det humoristiske, og at dette kan gjøre det vanskeligere å få til en konstruktiv diskusjon om tematikken. Dette må du som lærer vurdere opp mot den elevgruppen du har.

For elever som selv har opplevd å bli utsatt for hatprat, kan det være vanskelig å snakke åpent om tematikken i klasserommet. Ta en vurdering på hva som skal snakkes om i plenum, og hva som heller kan tas i mindre grupper.

Opplegg i klassen

Filmen egner seg til bruk i arbeidet med å bedre elevenes læringsmiljø. Den er også relevant for samfunnsfag, og for diskusjon om hvordan holdninger kan bli påvirket, og hvordan den enkelte kan motarbeide fordommer og rasisme.

Det er utarbeidet en informasjonsbrosjyre om «sykdommen» som kan kopieres opp og deles ut til elevene og som eventuelt kan brukes som utgangspunkt for diskusjon.

Innledning:

Det kan være lurt å starte med en innledning om *hatprat* før filmen, for å sette en seriøs ramme rundt den humoristiske filmen.

Eksempel på innledning kan være:

- Å bruke skjellsord er for mange av dere hverdagslig og naturlig – i klasserommet, i skolegården, på sosiale medier. Men har dere tenkt over at mange av ordene dere bruker faktisk kan klassifiseres som/kalles *hatprat*. Selv om dere sikkert i de fleste tilfellene ikke har til hensikt å spre hat og negative oppfatninger av mennesker, bidrar dere faktisk til dette med de ordene dere velger å bruke. Dere kommer sikkert til å le høyt og kjenne dere igjen i filmen dere skal se – men ha ordet *hatprat* i bakhodet mens dere ser.

En annen måte å innlede på kan være en oppgave om hatprat:

- Hva er hatprat? Lag et enkelt assosiasjonskart.
 - o Stikkord:
 - Basert på følelser, ikke fornuft
 - Fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger av en gruppe eller et individ. Åpne eller skjulte fordommer mot grupper basert på *etnisitet, religion, kjønn, seksuell*

- orientering/kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk, nedsatt funksjonsevne*
- Maktperspektiv
- Intensjon vs *effekt*

Forslag til spørsmål læreren kan stille elevene:

- Handlet filmen om hatprat? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Er handlingen i filmen gjenkjennelig? Hvilke erfaringer har dere når det gjelder bruk av skjellsord og hatprat? Er det noen av dere som selv lider av *slengmedlepsi*, eller kjenner dere noen som lider av det?
- Hvordan opplever dere det selv når andre bruker denne type skjellsord rettet mot dere? Hvordan tror dere andre opplever det når dere selv bruker slike ord?
- Har bruken av slike skjellsord kun konsekvenser for enkeltpersonene som utsettes for dem, eller kan det ha større samfunnsmessige konsekvenser?
 - o For eksempel, hvis du bruker homo som skjellsord – hvordan påvirker det hvordan du og andre rundt deg tenker på homofile? Hvordan tror du det påvirker de som *er* homofile?
- Hva kan *du* gjøre for å bekjempe og forebygge *slengmedlepsi*, og hva kan dere som klasse og vi som skole gjøre?
- Ta tak i hvert enkelt ord (enten ordene brukt i filmene, eller ordene elevene selv bruker) og diskuter betydningen av ordene. Hva er et skjellsord, hva gjør at et ord kan defineres som skjellsord/hatprat?

Film 4

Språkets makt - «Men det er jo bare tull da...»

Denne filmen handler om rasistisk språkbruk blant ungdom. Målet med filmen er å skape større bevissthet rundt hvilke potensielle konsekvenser som ligger i bruk av språket og hvordan vi velger å uttrykke oss, og at ungdom skal ta mer ansvar for eget språkbruk.

Språkforsker Anne Birgitta Nilsen, forfatter av boken «Hatprat», fremhever at *både lærere og elever trenger mer kunnskap om den hverdagslige hatpratens skadevirkninger* (anbefalt lesing:

<http://vitenogpraksis.no/Skole-og-utdanning/Skolegaardens-hatprat>.)

Handlingen i filmen

Dette er en interaktiv film laget på plattformen Interlude. I filmen hører man en ungdom prate til en kompis han møter på skolen. Gjennom å trykke på symboler kan seeren selv veksle mellom ulike settinger (middagsbordet, spisested, taxi, tigger på gata), samtidig som det er en og samme monolog som høres uansett hvilken setting man velger.

Gjennom seerens valg settes monologen altså inn i nye og uvante kontekster, og hovedmålet er å skape refleksjon rundt hvorfor man tenker en type språkbruk er greit i én kontekst, og ikke en annen. Hvor går grensen mellom tull og rasisme, og kan denne type språkbruk rettferdiggjøres eller unnskyldes gjennom å si at «det er jo bare tull»?

Viktig for læreren å tenke gjennom

For elever som selv har opplevd rasisme, enten gjennom kameraters språkbruk eller på annen måte, kan det være vanskelig å snakke åpent om tematikken i klasserommet. Ta en vurdering på hva som skal snakkes om i plenum, og hva som heller kan tas i mindre grupper.

Opplegg i klassen

Filmen egner seg til bruk i arbeidet med å bedre elevenes læringsmiljø. Den er også relevant for samfunnsfag, og for diskusjon om hva rasisme er, og hvordan den enkelte, skolen og samfunnet kan motarbeide fordommer og rasisme. Gjennom filmen kan læreren ta opp rasisme fra et utgangspunkt som er gjenkjennelig og oppleves som relevant for elevene og deres hverdag.

Det anbefales først å se filmen i sin helhet i skolesetting, og deretter se den på nytt og så veksle mellom de andre settingene.

Her er det mulighet for elevene å gå i grupper og prøve ut filmen på hver sin PC.

Forslag til spørsmål læreren kan stille elevene:

- Hvordan oppfatter dere det som sies i filmen?
 - o Er noe av det rasistisk og fordomsfullt - hvorfor/hvorfor ikke?
 - o Hva er det som kan oppfattes som rasistisk?
 - o Hvilke holdninger mener dere at språket som brukes i filmen uttrykker?
- Hvordan opplevde dere måten å snakke på når dere så filmen i de andre settingene (ikke skolen)?
- Hvor går grensen mellom «å tulle med noen» og å være rasistisk?
- Hva er rasisme?
- Tror dere gutten i filmen synes det er greit å bli snakket til på en slik måte?
- Er handlingen i filmen gjenkjennelig for dere? Hvor utbredt er en slik måte å prate på blant dere og andre ungdommer dere kjenner?
- Hvordan opplever dere det selv når andre bruker denne type språk overfor dere? Hvordan tror dere andre opplever det når dere selv uttrykker seg på denne måten overfor andre?

Film 5

LHBT - «Ikke alt handler om legning»

Bakgrunn

LHBT er en forkortelse for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. Det brukes av myndigheter, rettighetsorganisasjoner, forskere og andre som et samlebegrep for seksuelle minoriteter og kjønnsminoriteter. LHBT-begrepet favner både betegnelser knyttet til seksuell orientering/legning (LHB) og kjønnsidentitet (T). Se [Bufdirs LHBT-ordliste](#) for forklaring av disse og andre sentrale begreper. Mange LHBT-personer ønsker ikke å bli definert av sin seksuelle orientering eller kjønnsidentitet – dette er bare én av en persons mange identiteter. Målet med filmen er å vise at LHBT-familier er akkurat som andre familier, opptatt av hverdagslige ting.

Homo er fortsatt et av de mest brukte skjellsordene på skolen, og undersøkelser viser at forekomsten av krenkelser og mobbing blant LHBT-personer er høyere enn blant andre grupper. Dette bidrar til stigmatisering og utestenging av elever, og til å spre negative holdninger til grupper av mennesker.

Handling i filmen

Filmen har nesten ingen dialog, og seeren må selv tolke/gjette hva som foregår i de ulike scenene. Filmen viser tre familier i hverdagslig setting hjemme.

Familie 1: En ung jente og hennes foreldre. Det kommer ikke eksplisitt frem at jenta nettopp har kommet ut som lesbisk, men gjennom innholdet i jentas chatte-meldinger kan man tolke seg frem til det.

Familie 2: En ung far med en datter, der faren kler seg i dametøy og datteren er støttende ovenfor farens valg.

Familie 3: Et homofilt par med en datter i en vanlig middagssetting.

Avslutningsvis ser vi foreldrene fra de tre familiene sammen med andre på et foreldremøte, hvor en av fedrene fra familie 3 begynner å krangle med en annen mor som er tilstede. Musikken er fortsatt det eneste som tilskueren kan høre og man forstår at de krangler om noe som skaper stort engasjement. Her kan seeren tro at diskusjonen er knyttet til legning/kjønnsidentitet. Så stopper musikken og stemmene blir tydelige og man hører at krangelen som har oppstått handler om prisen på en julekalender. Filmen avslutter med budskapet om at «Ikke alt handler om legning».

Viktig for læreren å tenke gjennom

Filmen legger opp til diskusjon rundt en rekke tema knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Dette er tema som kan være vanskelige, såre eller fremmede for elever. Det må påregnes at en i en klasse kan finne både elever som selv er LHBT og personer som har negative fordommer mot LHBT. Hele poenget med filmen er *normalisering*. Dette krever at læreren håndterer eventuelle reaksjoner fra elevene på at det de ser i filmen er «unormalt» på en god og kompetent måte. Som lærer er det viktig å *på forhånd* tenke grundig gjennom mulige reaksjoner (for eksempel homofobiske uttalelser) og hvordan disse kan håndteres og bidra til å skape konstruktiv diskusjon, og for å kunne styre samtalen slik at det ikke oppleves som ubehagelig eller utrygt for eventuelle LHBT-elever i klassen.

Opplegg i klassen

Filmen egner seg til bruk i samfunnsfag og KRLE. Den har nesten ingen dialog og man må gjette seg fram til situasjonen hos de ulike familiene. I så måte legger filmen veldig godt til rette for at elevene selv må tolke og diskutere hva filmen handler om. Det er derfor i stor grad opp til elevene selv og læreren hvilken retning diskusjonen tar, og læreren kan velge å styre diskusjonen inn på ønsket tema.

Forslag til oppgaver og spørsmål:

Oppgave: Se sammen på filmen en gang til. Stopp opp underveis og diskuter hva de ulike scenene i filmen egentlig prøver å si. Flere av spørsmålene nedenfor kan stilles underveis i filmen.

- Hva trodde dere diskusjonen på foreldremøtet handlet om?
- Hvorfor tror dere jenta i den første familien kranglet med sine foreldre? Hvem tror dere hun chattet med?
- Hvorfor tror dere pappaen i familie to går i dameklær? (diskusjon rundt kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk)
- Beskriv hver av de tre familiene (relasjoner, familieformer). Hva gjør at enkelte relasjoner og familieformer blir sett på som «normale», og andre som annerledes?
- Hva er homofobi og transfobi?
- Hva er likhetene/forskjellene mellom homofobi (og transfobi) og rasisme? Eller islamofobi? (diskusjon om at det er de samme mekanismene som ligger bak)

Film 6

Digital mobbing – usynlige sår gjør like vondt

Bakgrunn

Bruken av ulike sosiale medier og online spill er utbredt blant ungdomsskoleelever, og handler ikke bare om å dele informasjon – men om personlige meldinger, identitetsbygging, relasjonsbygging med mer. Samtidig gir sosiale medier mange muligheter for ekskludering og utstøting, og digital mobbing og krenkelser er et økende problem. Krenkende meldinger og bilder spres raskt, uten at de nødvendigvis fanges opp av lærere eller andre voksne.

Innholdet i den digitale mobbingen varierer selvfølgelig stort, men kan blant annet innebære spredning av nedsettende ytringer basert på hudfarge, religion, seksuell legning eller funksjonsevne, som kan ramme enkeltpersoner, og bidra til å spre negative holdninger til grupper av mennesker.

Digital mobbing er et av temaene **Djupedalutvalget** tar opp utredningen [«Å høre til – Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø»](#). Her fremheves det at det er viktig at digital mobbing ikke forstås som noe annet enn mobbing som skjer ansikt til ansikt. Samtidig må man ha blick for den digitale mobbingens særtrekk, som for eksempel at det er vanskelig å slippe unna fordi fysisk avstand ikke lenger er av betydning, mobber kan være anonym og at en melding eller bilde kan spres til et ubegrenset antall mottakere.

Handling i filmen

Filmen følger en jente i ungdomsskolealder gjennom en dag. Filmen har ingen bakgrunns-musikk og nesten ingen dialog. Gjennomgangsslyden er lyden av mottatte meldinger på mobilen. I tillegg til at det er

tydelig at jenta blir lei seg av meldingene, vil de som er oppmerksomme også legge merke til fysiske «reaksjoner» på meldingene – som blåmerker på armene, og til slutt neseblod. Dette er ment som en synliggjøring og tydeliggjøring av de sårene som skapes på innsiden og som spiller på filmens budskap om at «usynlige sår gjør like vondt».

Viktig for læreren å tenke gjennom

I klasserommet vil det kunne sitte elever som selv opplever å bli mobbet på digitale medier, og elever som mobber (sannsynligvis vil noen elever både oppleve mobbing og samtidig mobbe selv). Det er viktig å være var på dette. Ta en vurdering på hva som skal snakkes om i plenum, og hva som heller kan tas i mindre grupper. Diskusjonen i etterkant av filmen kan for enkelte elever trigge behov for å snakke med noen i etterkant, og det kan derfor være fornuftig å tenke over valg av tidspunkt for opplegget slik at lærer eller andre ressurser på skolen er tilgjengelig for dette.

Opplegg i klassen

Filmen har nesten ingen dialog og man får heller ikke vite hva som står i meldingene jenta får. I så måte legger filmen veldig godt til rette for at elevene selv må tolke og diskutere hva filmen handler om, hva som kan være innholdet i disse meldingene og knytte filmen til egne erfaringer. Det er derfor i stor grad opp til elevene selv og læreren hvilken retning diskusjonen tar, og læreren kan velge å styre diskusjonen inn på ønsket tema.

Selv om filmen ikke eksplisitt tar opp tema som hudfarge, etnisitet/nasjonalitet, religion, seksuell legning eller funksjonsevne, kan den også danne grunnlag for diskusjon rundt disse temaene.

Forslag til oppgaver og spørsmål:

- La dere merke til hva som skjedde med jenta når hun fikk meldinger på telefonen? Hva menes med «usynlige sår gjør like vondt»?
- Hva tror dere stod i meldingene hun fikk? Hvem tror dere sendte meldingene?
- Hva er forskjellen på mobbing «ansikt til ansikt» og mobbing som skjer digitalt? Her kan f.eks. følgende tema diskuteres:
 - o Anonymitet – det er mulig å mobbe anonymt. Dette gjør at mottaker ikke vet hvem som står bak, noe som skaper uvisshet og utrygghet.
 - o Vanskelig å slippe unna – kan skje når som helst på døgnet og uavhengig av hvor man befinner seg
 - o Antall «tilskuere» er potensielt uendelig
- Hva kan gjøres for å få slutt på denne type mobbing – av jenta, av moren, av læreren/skolen, av medelevene?
- Er det ting dere kan gjøre på sosiale medier som faktisk er straffbart?

Film 7

Skillet mellom øst og vest - «Oslo den delte byen»

Blant ungdom i Oslo i dag eksisterer det fortsatt mange fordommer om «de andre» som bor på motsatt side av byen. Formålet med filmen er å vise forskjeller/likheter mellom øst og vest, synliggjøre fordommer og bidra til å bryte ned disse fordommene.

Handling i filmen

I filmen er ulike personer – barn og unge – invitert til å tegne på et kart hvor de mener skillet går mellom Oslo Vest og Oslo Øst. Gjennom dette berøres tema som fordommer, classeskille, kriminalitet, vennskap, innvandrere med mer.

Opplegg i klassen

Filmen egner seg godt som grunnlag for å forklare begrepene holdninger og fordommer, vurdere hvordan holdninger kan bli påvirket, og hvordan den enkelte og samfunnet kan motarbeide fordommer. Tematikken vil være relevant uansett i hvilken del av byen elevene bor.

Forslag til oppgaver

- Før filmen: Del ut kart over Oslo, og be elevene selv tegne inn skillet mellom øst og vest (kart vedlagt). Skriv stikkord som kjennetegner øst og vest.
- Se filmen: Samsvarer det elevene har tegnet og tenkt med det som tas opp i filmen?

- Etter å ha snakket om fordommer og stereotypier, kan elevene få i oppgave å finne faktabasert informasjon om Oslo Øst og Oslo Vest.

Forslag til spørsmål læreren kan stille elevene:

- Det stilles spørsmål i filmen som er naturlige å følge opp med elevene i klassen:
 - o Hvordan syntes du det var å tegne et skille?
 - o Hva er det som skiller mennesker fra øst og mennesker fra vest?
 - o Kan de som bor på de ulike sidene av byen lære noe av hverandre?
 - o Kan man være venner selv om man er fra forskjellige sider av byen?
- Har dere selv fordommer eller forutinntatte holdninger mot personer fra motsatt side av byen?
- Hva tror dere at elever fra motsatt side av byen tenker om dere, tror dere at de har fordommer mot dere?
- Hva er det i så fall som skaper disse fordommene?
- Hva kan dere selv gjøre for å bryte ned disse fordommene?
- Besøker dere selv motsatt side av byen – hvorfor/hvorfor ikke?

www.facebook.com/osloextralarge

[@mangfold](https://twitter.com/mangfold)

[OXLO_ENBYFORALLE](https://www.instagram.com/oxlo_enbyforalle)

***Oslo Extra Large – en by for alle**